

El nostre espai. Experiència de foment de la lectura, biblioteca escolar i tecnologia

Maite Monar van Vliet

Universitat de València i IES Juan de Garay

(Mteresa.Monar@uv.es)

Resum: La finalitat principal d'aquesta comunicació és mostrar el procés i els resultats d'un projecte que es du a terme en el curs escolar 2009-2010 en els grups de PACG i del PQPI d'informàtica de l'institut Juan de Garay de València, concretament en l'àmbit lingüísticosocial. El projecte es desenvolupa principalment a través de la xarxa social <http://elnostreespai.ning.com/>, com a element motivador del curs i fil conductor de la classe, i gira entorn de tres grans centres d'interès: la lectura, la biblioteca i les TIC.

Paraules clau: dificultats, adaptació, lectura, biblioteca, TIC

Abstract: The main purpose of this essay is showing the process and results of the project which has taken place during the 2009/2010 school year, in PACG (Groupal Curricular Adaptation Program) and PQPI –computing (Professional Qualification Initial Program) classes of the Juan de Garay High School of Valencia. The project is focused in the sociolinguistic aspect, and it was mainly developed through a social network, <http://elnostreespai.ning.com/>. This element was meant to motivate the students and to give cohesion to the class, and turns on three main topics: the reading act, the library and the TIC (Communication and Information Technologies).

Keywords: objections, adaptation, reading, library, TIC

Aquests dos grups pertanyen a programes especials, formats per 10 o 15 persones amb un perfil característic. El PACG és una forma alternativa de cursar 3r d'ESO, està destinat a l'alumnat amb quinze anys que ha esgotat totes les mesures d'atenció a la diversitat. Aquest tipus d'alumnat es troba en greu risc d'abandonar el sistema educatiu, bé per deixar d'assistir al centre, bé perquè la distància que mantenen respecte als aprenentatges de l'aula és tan gran que no poden ser assimilats per l'alumnat. Els trets que caracteritzen aquest alumnat són: fracàs acadèmic prematur, alt risc d'abandonament escolar, inadaptació manifesta en l'aula i a la dinàmica escolar ordinària, baixa autoestima, problemes relacionals i dificultats d'aprenentatge. Pel que fa al PQPI, es tracta d'un programa adreçat als joves que finalitzen l'etapa de l'ensenyament secundari obligatori sense haver obtingut el títol de graduat en ESO. L'alumnat ha de tenir 16 anys. La finalitat és proporcionar una formació bàsica i professional que facilite la incorporació al món laboral o la continuïtat de l'itinerari formatiu, especialment en la formació professional específica de grau mitjà.

L'àmbit lingüísticosocial ha estat el punt de partida de l'aplicació del projecte, però aquest s'ha extès a la resta d'àmbits gràcies a la implicació de la resta del professorat i de l'equip directiu i, sobretot, a l'aprovació del Projecte d'Innovació i Investigació Educativa "Desenvolupament de l'hàbit lector i millora de l'ús de la

biblioteca escolar”. Aquest projecte es complementa amb elnostreespai.ning.com. La dotació econòmica és de quasi 1800 euros, utilitzats fonamentalment per a la compra de llibres i material informàtic. El projecte ha tingut com a eix vertebrador el foment de l'hàbit lector i l'ús de les biblioteques escolars i, a partir d'aquest objectiu central, s'han tractat altres continguts. Destaca l'educació en valors que ha sigut el transversal de les lectures (ha funcionat molt bé *Pel·lícula verge (contes perversos)* de Jordi Sierra i Fabra o *La Cenicienta que no quería comer perdices* de Nunila López Salamero) . També les TIC han tingut una gran importància en aquest projecte ja que a l'actual societat de la informació i la comunicació, el fet de comprendre els diferents missatges que ens envien els mitjans de comunicació social és fonamental per poder desenvolupar el necessari esperit crític. D'aquesta manera es pot dir que s'ha desenvolupat un projecte basat en el treball comú i cooperatiu entorn de tres grans centres d'interés: lectura, educació en valors i TIC.

És important remarcar la ubicació de l'alumnat ja que gràcies a la disponibilitat d'ordinadors s'ha pogut dur a terme. El PQPI disposa d'una aula d'informàtica per fer classe, a més setmanalment hi ha hagut una o dues sessions a la biblioteca. Els motius han sigut d'una banda, perquè així s'han compartit una hora setmanalment els ordinadors de l'aula de PQPI amb els alumnes de 2n de batxillerat d'economia i, d'altra, perquè s'ha utilitzat la taula gran de la biblioteca per fer la lectura dramatitzada, d'aquesta manera els alumnes es podien mirar els uns als altres. D'altra banda, l'aula de PACG és l'aula que s'annexa a la biblioteca, amb la qual cosa disposen d'ordinadors i gaudeixen de la biblioteca en un mateix espai.

El projecte a l'aula s'ha desenvolupat principalment a través de la xarxa social <http://elnostreespai.ning.com/> com a element motivador del curs i fil conductor de la classe. La xarxa social esmentada disposa d'un administrador, el qual revisa tot el contingut abans de ser publicat i convida nous membres a participar. La xarxa només es pot veure si ets membre, ja que és privada. El motiu principal de la privacitat de la xarxa ha sigut que la gran majoria de participants han estat menors d'edat i si fora pública no es podrien mostrar les seues fotos. Des del primer dia de classe, i després d'una cordial presentació i una breu explicació del funcionament de la xarxa, l'alumnat dels dos programes es van registrar com a membres a través d'invitació, després van afegir la foto, el perfil i se'ls va atorgar un espai on van poder agregar els seus continguts, és a

dir, cada alumne va disposar d'un blog personal. Perquè tots els treballs (anomenats *posts*) d'un mateix membre aparegueren automàticament junts a una carpeta que s'accedeix a través de "Todos los posts del blog", es van haver d'etiquetar sempre amb el mateix nom. La proposta va ser escriure el nom o malnom (han tingut llibertat per l'elecció) de cadascú amb majúscula. Així el professor ha pogut accedir molt còmodament al llarg del curs a cadascun dels treballs per publicar-los, comentar-los i/o corregir-los, ja que disposa d'una funció per "Añadir comentarios". Una altra via de comunicació més directa ha estat el correu. Cada *blog* disposa d'una safata d'entrada des d'on tots els membres poden enviar i rebre missatges. Hi ha hagut una correspondència activa sobretot quan l'alumnat de PQPI va estar un mes de pràctiques o quan qualsevol membre s'ha posat malalt i ha volgut ser sabedor de les activitats que calia fer.

Elnostreespai, a l'igual que qualsevol llibre de text, s'ha estructurat en diverses seccions, cadascuna de les quals és una eina per aconseguir els objectius proposats, entre els quals destaquen la millora de la pràctica educativa, el foment de la lectura, l'adaptació a la nova realitat amb les TIC, la mostra de les diverses utilitats de la biblioteca escolar i evitar l'absentisme i el fracàs escolar.

La secció més important per al desenvolupament del treball diari a classe s'anomena "Les nostres coses". En aquesta secció es mostren les activitats que setmanalment es treballen, cadascuna de les quals inclou, almenys, una de les quatre destreses de la comunicació lingüística: comprensió escrita i oral i expressió escrita i oral. Les activitats s'estructuren en cinc apartats: "Una bona notícia", dedicada a la premsa, a través de la premsa digital o de notícies trobades a internet; "Un lloc per visitar", per conèixer la geografia i la cultura mundial; "Una lectura dramatitzada", on el teatre ha servit per millorar la lectura oral; "Un aperitiu literari" amb aportacions narratives i poètiques adaptades a aquest alumnat especial i "Unes cançons de rap" a través de les quals s'ha après mètrica, música i crítica actual.

"Una bona notícia" disposa d'una llista d'adreces d'alguns diaris i mitjans de comunicació digitals i assenyala cadascuna de les activitats que s'han dut a terme al llarg del curs en els dos grups. Destaca sobretot la recerca de notícies positives sobre temes com la sida, l'ablació, l'homofòbia (com per exemple el descens d'agressions homòfobes o l'abolició de l'ablació en determinats països) o la recerca de ressenyes

sobre lectures treballades a classe. A més a més, per a l'elaboració del periòdic *Al barri*, a partir de la participació en *El País de los Estudiantes*, s'ha utilitzat també aquesta secció i els seus respectius *blogs*. I també disposa d'una subsecció, la publicitat, que ha estat possible gràcies a la col·laboració d'una especialista en disseny de publicitat i professora de castellà.

“Un lloc per visitar” es basa en la creació de guies de viatges i mapes muts. L'alumnat amb l'ajuda del powerpoint ha elaborat guies de viatge. La primera va ser la de València, amb la intenció de fer conèixer la ciutat a gent de fora, després es feren guies de viatges de països americans de parla hispana, cosa que va servir per explicar tot el procés de colonització i, finalment, i utilitzant la guia Repsol, dissenyaren rutes per Espanya. Els millors powerpoints es van penjar a el nostre espai en un apartat dedicat únicament i exclusiva a aquests. Pel que fa als mapes muts, se'ls va lliurar durant la primera avaluació una cartolina que contenia un mapa mut i, al llarg del curs, han anat completant-lo amb les referències espacials que apareixien a les lectures sobre diverses ciutats, països, oceans o serralades. Una lectura que ha estat molt útil i motivadora ha sigut *El muro, crecer tras el telón de acero* de Peter Sis ja que l'alumnat, a través de les il·lustracions i del diari personal de l'autor, ha pogut entendre des de les conseqüències de la Segona Guerra Mundial fins a la victòria del capitalisme mundial, passant per la Guerra Freda i el Mur de Berlín.

“Una lectura dramatitzada” recull una selecció d'obres teatrals amb l'objectiu primordial de millorar l'expressió oral a través de textos que fan que l'alumnat es pose en la pell de diferents personatges on haja d'utilitzar diverses entonacions pels seus estats d'ànim (alegria, enuig, sorpresa). A més, la majoria d'obres seleccionades són obres compromeses socialment que serveixen de reflexió i debat a l'aula. Han funcionat molt bé *Hikikomori* de Jordi Faura, *Skaters* de Manuel Molins i *Gracias, abuela* de Sebastián Junyent. Malgrat les reticències inicials dels alumnes que tenien dificultats lectores, la lectura dramatitzada s'ha convertit en una pràctica que l'alumnat ha acceptat de bon grat i ha servit per encetar uns dels diàlegs i dels debats més interessants del curs sobre els problemes de l'adolescència arreu del món, com són les drogues, l'enamorament, el sexe o la violència. Els últims dies de classe quan se'ls va preguntar quines activitats havien trobat més profitoses, un gran percentatge va coincidir assenyalant aquesta secció.

“Un aperitiu literari” ha estat la secció estrella ja que ha sigut en molts casos el punt de partida. Bé perquè es treballava un text literari, bé perquè amb l’excusa del text literari s’iniciaven relacions amb altres lectures. El paper de conta-contes per part del professor ha fet que l’alumnat millorara l’escolta activa i també que una part participara també del paper de conta-contes. No obstant això, també s’ha practicat sovint la lectura en silenci d’un mateix text, el recital de poesia o la biblioteca d’aula, normalment de diversos contes d’un mateix recull. A partir d’aquestes lectures, l’alumnat ha treballat el seu vessant més artístic i creatiu. Ha escrit nous finals, ha posat títols, ha buscat epígrafs, s’ha inventat personatges, ha fet segones parts i, fins i tot, ha contrastat capítols de diferents obres com ha sigut el cas de *Diari vermell de la Carlota* de Gemma Lienas i *Diari vermell d’en Flanagan* d’Andreu Martín i Jaume Ribera, dos manuals de sexualitat paral·lels contats en primera persona.

L’últim apartat de “Les nostres coses” és “Unes cançons de rap”, que té una doble finalitat; fer anàlisi mètrica i retòrica, però també treballar els problemes socials actuals de la realitat en què els ha tocat viure. La rima, la metàfora, la hipèrbole, els paral·lelismes sintàctics, els camps semàntics, la ironia i molts més recursos han sigut assimilats per l’alumnat a través d’imatges quotidianes reals que mostren les cançons de rap, a més del gaudi de la música. Dins d’aquesta secció apareixen les lletres de les cançons, normalment corregides ortogràficament ja que als enllaços on es troben no utilitzen un llenguatge estàndard normatiu. Però no només hi ha la lletra, també es penjen els vídeos a través del *youtube* i/o la música de la cançó.

La segona secció més visitada és “Les coses de Maite”. És el blog personal del professor i es divideix en cinc apartats: *powerpoints*, activitats extraescolars i eixides, diari de classe, diccionaris i blog indisciplinar.

El blog dedicat als millors *powerpoints* inclou celebracions com la del 9 d’octubre, activitats extraescolars com la de les cançons de rap de Jaume Faus o obres literàries com el dedicat a l’obra de Sierra i Fabra o a l’obra de Peter Sis. Aquests treballs es penjen en la xarxa com a exemple a seguir ja que són activitats dirigides a ampliar coneixements i es porten a terme en grup.

Les activitats extraescolars i eixides mostren a mena de graella tot allò que s’ha realitzat fora de l’aula amb motius culturals com la visita al Centre de Cultura Contemporània Octubre i la posterior lectura dramatitzada, amb motius festius i

gastronòmics, com la celebració de la *mocadorà* o el taller de xocolata, amb motius lúdics o musicals com el concert de rap o la competició artística durant Carnestoltes, amb motius socials com la xarrada i exposició dels drets dels infants per part de la Creu Roja, la visualització de la pel·lícula *Invictus*, el taller universitari sobre el control de la ira o la recepció dels alumnes de l'IES de la Coma per fer una classe sobre l'ús de la biblioteca escolar.

L'ús del diari de classe escrit pel professor ha narrat a temps real durant tot el curs el funcionament de la xarxa, de la classe i també de l'alumnat individualment. Ha estat un dels encerts d'aquesta xarxa perquè és un document que mostra objectivament com ha evolucionat l'any, què ha funcionat i amb quins problemes ha calgut enfrontar-se.

L'apartat de diccionaris inclou enciclopèdies i diccionaris digitals de llengua catalana i castellana. L'alumnat ha fet ús sobretot d'aquestes adreces: www.enciclopedia.cat per la seua triple utilitat, diccionari, enciclopèdia i flexió verbal i <http://optimot.gencat.cat> per l'opció del vocabulari castellà-català, ja que el cent per cent de l'alumnat és castellanoparlant i la llengua vehicular del curs ha estat el català, llevat de l'apartat de cançons de rap on la selecció de cançons ha sigut en castellà, a més d'un parell de lectures d'entre més d'una vintena treballades.

“Biblioteca escolar” té com a punt de partida el *powerpoint* que explica el funcionament de la biblioteca-mediateca de l'institut, la qual va obtindre l'any 2004 el premi del Ministeri dins de projectes de lectura per a centres escolars.

L'últim apartat d'aquesta secció és l'interdisciplinari on s'ha donat la possibilitat a la resta del professorat a col·laborar en aquesta xarxa social. El seminari d'anglès ha participat fent biblioteca d'aula. A més, en aquest apartat s'ha inclòs la secció de publicitat.

La tercera secció és la que inclou fotos, vídeos i xat.

L'apartat de fotos s'ha aprofitat per penjar les fotos de les activitats extraescolars que s'han realitzat al llarg del curs, així com per a mostrar la foto que ha participat en el concurs que anualment organitza Fundar sobre fotos solidàries.

L'apartat de vídeo se centra en els vídeos agafats del *youtube* per mostrar les cançons de rap seleccionades juntament amb l'apartat de música que només inclou el so.

Com a xarxa social, el nostre espai disposa d'un xat. Ha estat profitós per al comentari de les obres literàries llegides ja que en dues avaluacions l'alumnat va fer la seua prova de lectura a través del xat des de sa casa, amb uns resultats sorprenents ja que la prova només era per aquells alumnes que no havien fet la prova a classe i aquells dies es van connectar i participar el cent per cent de la classe. Desgraciadament, aquestes converses no queden registrades.

Pel que fa als aspectes més significatius que avaluen i mostren els resultats del projecte una vegada s'ha acabat el curs, cal diferenciar d'una banda aquells que han funcionat amb èxit i, d'altra, aquells que podrien millorar-se.

Els aspectes principals que han funcionat han sigut la continuïtat i sistematicitat de l'ús de la xarxa el nostre espai ja que l'alumnat al llarg del curs l'ha assimilat com a eina habitual de treball; s'han aprofitat els coneixements previs (sobretot els tecnològics) i, fins i tot, hi ha hagut un intercanvi de coneixements entre professor-alumne; s'han millorat les quatre destreses lingüístiques perquè setmanalment s'han treballat; a la classe s'ha llegit molt i molt variat, amb diversos formats, temàtiques, gèneres, la qual cosa ha enriquit les classes i ha trencat la rutina en un munt d'ocasions; han conegut el funcionament d'una BBEE, el seu dia a dia, i han estat capaços d'explicar-ho a l'alumnat d'un altre institut.

D'altra banda, es poden destacar uns aspectes millorables. Entre ells destaca la interdisciplinarietat perquè només el professorat d'anglès i de castellà han participat d'aquesta xarxa; la poca formació de l'alumnat pel que fa a la competència digital fora dels àmbits lúdics; la poca correcció ortogràfica dels textos i l'abús del registre col·loquial que utilitzen en situacions formals la majoria de l'alumnat, tant a nivell escrit com a nivell oral.

